

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLÉLTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE

filmdia sorozatából

36. szám.

A BALATON

Földrajzi diasorozat: 14.

Készült: 1952. évben.

1. Balatonkörnyék törésvonal-rendszere. Hosszanti és kereszttrések alakították ki a szél munkája által is mélyített tómedret. Hosszukás formáját a tektonika hozta létre.

2. Balatonkörnyék tömbszelvénye. A Bakony alján nyulik el Közép-Európa legnagyobb tava. Hosszúsága kb. 78 km. Vízfelülete kb. 100.000 kat. hold. Befagyott víztükrére az egész Föld népességét elhelyezhetnénk /2 milliárd 300 millió ember/. A tó átlagos mélysége 3 m, legnagyobb mélysége a Tihany előtti kutban van, 11. m.

3. A tó történeti feltöltődése. A Balaton feketén jelzett mai vízterületéből kinyúló vékonyan vonalkázott területeket egykor szintén a Balaton vize borította. A Balatonon belül látható vékony fehér csikokkal jelzett sávok a tómedence keletkezésekor, mint száraz területek elválasztották a külön medencékbe felgyülemlő vizet.

4. Kenesei magas partok. Északon meredek lösz ill. harmadkori tengeri üledékekből épült agyagpartok kísérik a tavat. Felvételünk kenesei partrészletet mutat.

4.a. Balaton északi partja. Akarattya és Aliga közötti partszakasz különösen szépen látható a meredek part futása. A part tetején szántóföldek vannak. Az előtérben az akarattyai suvadás feltűrdött agyagtömegei látszanak.

5. Balatoni riviera. Balatonfüred panorámája bontakozik ki az 5-10 m magas színlőn. Hátterben a Balatoni felvidék magasodik elég meredeken.

6. Tihanyi félsziget. A félszigetet utóvolkáni működés eredményeképpen a gejzirlerakódások és a bazalttufa védte meg a lepusztulástól. A keményebb anyag kiemelkedései élénkitik a felszínt. Szélfutta mélyedésben találjuk az ugynevezett külső tavat. Hátterben a Balatoni felvidék látható.

7. Tihany. A mélyen benyúló félsziget két részre osztja a tó medencéjét. A déli part egyhangúsága mellett feltűnik az északi part tagoltsága.

8. Tihanyi Gejzirkráter. A gejzirok forró vizében oldott kavasav cementezte össze a félsziget laza anyagát s az így tudott ellenállni a pusztító erőknek.

9. Kilátás a Badacsonyra. Vékony vulkáni bazalttakaró védte meg a lepusztulástól a Badacsony "koporsóját" és a többi Balaton környéki vulkánt. Badacsonytól jobbra emelkednek a vulkáni kupok.

5511120/36

- 1 -

10. Badacsony közelről. A képen jól látható a bazalttakaró vastagsága /felső egyharmad/.

11. Badacsony-Tapolcai öböl. A kép a Balaton egykori, ma már feltöltött öblét mutatja. Ez a Tapolcai-medence. Baloldalon Badacsony hegytömege emelkedik, tövében épült Badacsonytomaj. A kép közepén a Szentgyörgy hegy emelkedik, a szabályos kup a Gulács, mögötte a távolban a Sümegei hegy látható.

12. Tátika. Tátika bazalt tömegének lapos felszínét sűrű erdőség fedi. A csúcson Tátika nevezetes várromja omladozik.

13. Csobánc. A balatoni tanuhegyek egyike. Bazaltsapkája védte meg az alatta lévő puhább rétegeket a lepusztulástól. A lankás pannoni lejtőn szőlős kertek virulnak. Balra távolabb Tapolca látszik.

14. Déli strand fővenypart. A déli sekély homokos parton épült a Balaton legnagyobb kikötője: Siófok, a Sió csatorna kifolyásánál. A képen a móló két szárnyát látjuk.

15. Vasutvonal a déli part turzásán. Fonyód alatt mutatja a kép a déli vasut vonalát, mely a tó hajdani turzására épült.

16. A nagyberek feltöltött lagunája. A feltöltött öböl helyén fátlan lapály terül el, ahol tőzegkitermelés és ujabban nagyarányú zöldségtermelés folyik.

17. Zalatorkolat. A Kis Balatonon keresztül folyó Zala a keszthelyi ut hídjánál éri el a Balatont. Partjait sűrű nádasok kísérik. Hátul balra a Keszthelyi hegység látható.

18. Hullámverés. A tó hullámai nem haladják meg az 1 m-es magasságot. A meder sekélysege következtében hamar átbuknak. Ezért a kisebb vízi járművekre veszedelmet jelentenek.

19. Napnyugtá Estére kelve rendszerint már csak a gyenge "parti szél" fodrozza a tó vizét.

20. Befagyott Balaton. Szélcsendben fagyott be a vize, még csak kevés hó esett a sima jégpáncélra.

21. Rianás. A partokhoz hozzáfagyott jég a hideg hatására zeg-zugos vonalon kilométereken át megreped.

22. Repedés. A felmelegedés és lehülés következtében kitágulás és összehúzódás repedéssé tágítja a rianás keskeny részét.

23. Bezárult repedés. Amíg a repedés közötti víz be nem fagy a repedés be tud zárulni, a jég kitágulása alkalmával /felmelegedés/.

24. Turolás.

Ha a repedésben lévő víz az éjszaka hidegében befagy, akkor a másnapi napsütésben kitáguló jégtáblák nem tudnak összezárulni. Oldalnyomásokkal azonban a repedés vékony jégét feltorlaszolják.

25. Olvadás. Az idő megenyhülésével az első tavaszi vihar keltette hullámzás partra rakja a "gyertyásodó" jégtömegeket. A parti építmények előtt sokszor 10 m magasságu jéghegyek keletkeznek így.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos